

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**"GLOBAL MAKONDA TALABALARNING MA'NAVIY, MA'RIFIY VA
AXLOQIY DUNYOQARASHI: TAHLILLAR, TAKLIFLAR, TAVSIYALAR"**
mavzusidagi ilmiy-amaliy anjumani
MATERIALLARI TO'PLAMI

Namangan 2025-yil, 22-aprel

www.namspi.uz

“Global makonda talabalarining ma’naviy, ma’rifiy va axloqiy dunyoqarashi: tahlillar, takliflar, tavsiyalar” mavzusidagi ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami.

Namangan davlat pedagogika instituti 2025-yil, 22-aprel

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori *B.E.Xusanov*

Mas’ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo’yicha prorektor *M.R.Qodirxonov*

Mas’ul muharrir o’rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo’limi boshlig’i *J.A.Yuldashev*

T A H R I R H A Y ’ A T I

Isoqboyev Alisher Ahmadjonovich	- Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo’yicha birinchi prorektor, tarix fanlari nomzodi, dotsent
Yuldashev Javoxir Abdurahim o’g’li	- Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo’limi boshlig’i, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Mutalov Saidakbar Xamidullo o’g’li	- Ijtimoiy fanlar fakulteti dekani, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)
Botirova Sevara Ma’murovna	- Gumanitar fanlar kafedrası mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)
Nabijonov Murodjon To’lqinjon o’g’li	- Yoshlar bilan ishlash, ma’naviyat va ma’rifat bo’limi boshlig’i
Tursunov Ramziddin Abdixalil o’g’li	- Iqtidorli talabalarining ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo’limi boshlig’i
O’rmonjonov Azizbek Muhammadjon o’g’li	Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo’limi Ilmiy tadqiqot ishlari muhandisi

Texnik muharrir: A.O’rmonjonov, R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko’chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, ***Faks:*** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

“Global makonda talabalarining ma’naviy, ma’rifiy va axloqiy dunyoqarashi: tahlillar, takliflar, tavsiyalar” mavzusidagi ilmiy-amaliy anjuman Namangan davlat pedagogika instituti rektorining 2025-yil 21-apreldagi 65-U-sonli buyrug’iga muvofiq o’tkazildi hamda anjuman materiallari to’plami anjuman Tashkiliy qo’mitasining 2025-yil 5-maydagi 2-sonli yig’ilishida (Bayonnoma №2) muhokama qilinib, ilmiy to’plam sifatida nashr etish uchun tavsiya etilgan.

NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI 2024

Добавление к этим домашним «развлечениям» различных интересов, таких как книги, музыка, видео, компьютерные занятия, самостоятельное обучение, хобби, более активное общение, направленное на пребывание вне семьи, обогащает свободное время и включает развивающий компонент.

Совершенствование развития рефлексивного сознания молодежи может осуществляться в условиях, созданных учреждениями культуры. В целом наблюдается тенденция посещения различных культурных учреждений, которые оказывают существенное влияние на развитие молодой личности через развитие рефлексивного сознания молодежи. Поэтому условия развития молодежи и совершенствование их рефлексивного сознания зависят от возможностей учреждений культуры, направленных на развитие ценностных и творческих качеств молодежи.

Совершенно новые культурные пространства, наполненные содержательным досугом и разнообразными формами социально-культурной деятельности, позволяют эффективно удовлетворять индивидуальные потребности молодежи в развлекательных мероприятиях, самосовершенствовании, творческом и профессиональном развитии личности.

Литература:

1. Asmolov A. The Paradigm of Nonclassic Psychology of Human Development: From Relativity of Activity to Relativity of Consciousness // Fourth Congress of the International Society for Cultural Research and Activity Theory. Activity Theory and Cultural Historical Approaches to Social Practice. – 1998. Aarhus, Denmark. – P. 127-131.

2. Ashby W. Principles of the Self-Organizing Dynamic System // Journal of General Psychology. – 1947. – vol. 37. – P. 125-128.

3. Zinchenko Y.P., Pervichko E.I. Nonclassical and Postnonclassical epistemology in Lev Vygotsky’s cultural-historical approach to clinical psychology // Psychology in Russia: State of the Art. – 2013. – 43-56 с.

4. Yasnitsky A. К истории культурно-исторической гештальтпсихологии: Выготский, Лурия, Коффка, Левин и др. // PsyAnima, Dubna Psychological Journal. – 2012a. – 60-97 с.

BO‘LAJAK BOSHLAG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARI KREATIV YONDASHUVLAR VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ORQALI O‘QUVCHILARNI NUTQINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI.

D.O.Otamurodova

Toshkent amaliy fanlar universiteti o‘qituvchisi

dilfuzaotamurodova0602@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta’lim va tarbiya samaradorligini oshirishga qaratilgan kreativ yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar orqali o‘quvchilarni nutqini rivojlantirishga doir metodlar keltirilgan. Nutqni rivojlantirish, tinglash va tushunish, so‘zlashish va muloqot qilish, ijodiy fikrlash to‘g‘risida ma’lumotlar keltirilgan. Kreativ yondashuvlar orqali nutqni rivojlantirish, Innovatsion texnologiyalar orqali nutqni rivojlantirish yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: Bo‘lajak boshlag‘ich sinf o‘qituvchisi, kreativ yondashuv, innovatsion texnologiyalar, nutqni rivojlantirish, metodlar, jumlarlar qurish, imitatsiya va takrorlash, dialog metodi.

МЕТОДОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ СТУДЕНТОВ ЧЕРЕЗ ТВОРЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ БУДУЩИХ НАЧИНАЮЩИХ УЧИТЕЛЕЙ.

Аннотация: В данной статье представлены пути развития речи учащихся посредством творческих подходов и инновационных технологий, направленных на повышение эффективности обучения и воспитания. Предоставляется информация по развитию речи, аудированию и пониманию, речи и общению, творческому мышлению. Подчеркивается развитие речи посредством творческих подходов, развитие речи посредством инновационных технологий.

Ключевые слова: будущий учитель начальных классов, творческий подход, инновационные технологии, развитие речи, методы формирования предложений, подражания и повторения, диалоговый метод.

FUTURE PRIMARY TEACHERS METHODOLOGY OF DEVELOPING STUDENTS' SPEECH THROUGH CREATIVE APPROACHES AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES.

Annotation: This article presents methods for developing students' speech through creative approaches and innovative technologies aimed at increasing the effectiveness of education and upbringing. Information is provided on speech development, listening and understanding, speaking and communication, creative thinking. Speech development through creative approaches, Speech development through innovative technologies are highlighted.

Keywords: Future primary teacher, creative approach, innovative technologies, speech development, methods, sentence construction, imitation and repetition, dialogue method.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun nutqni rivojlantirish metodikasi ta‘lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular uchun zamonaviy kreativ yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning nutqini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratiladi. Bu maqolada nutqni rivojlantirish metodikasining asosiy yo‘nalishlari, kreativ yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va metodlarni qanday qo‘llash zarurligi haqida so‘z boradi.

Nutqni rivojlantirish metodikasining asosiy yo‘nalishlari. Nutqni rivojlantirish – bu o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini, tilni to‘g‘ri va ravon ishlatishini ta‘minlashga qaratilgan jarayondir. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari bu jarayonda turli metod va texnikalardan foydalanishlari kerak. Ularning asosiy yo‘nalishlari quyidagilar:

Tinglash va tushunish: O‘quvchilarga turli tinglash mashqlarini berish orqali ular nutqni yaxshiroq anglaydilar. Bu, o‘z navbatida, ularning nutqni tushunish qobiliyatini oshiradi. So‘zlashish va muloqot qilish: O‘quvchilarni samarali so‘zlashishga va muloqot qilishga rag‘batlantirish, ularni fikrlarini erkin ifodalashga o‘rgatish kerak. Tartib va mantiq: Nutqni tartibli va mantiqli qilish, so‘zlarni o‘zaro bog‘lab to‘g‘ri jumlar yaratish o‘quvchilarga kerakli ko‘nikmalarni o‘rgatadi. Ijodiy fikrlash: O‘quvchilarni ijodiy ravishda o‘ylashga undash, ularni yangi fikrlarni ifodalashga, yangi jumlar yaratishga o‘rgatish zarur.

Kreativ yondashuvlar orqali nutqni rivojlantirish. Kreativ yondashuvlar nutqni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular o‘quvchilarda yangi fikrlarni, g‘oyalarni yaratishga, o‘z fikrlarini ochiq va ravon ifodalashga yordam beradi. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari quyidagi kreativ metodlarni qo‘llashlari mumkin:

Rasm va hikoya qilish: O‘quvchilarga rasmlar ko‘rsatib, ular bo‘yicha hikoya qilishni so‘rash. Bu usul o‘quvchilarda so‘z boyligini oshiradi, va ular rasmlar asosida fikr yuritish, muhokama qilishni o‘rganadilar. Rol o‘ynash: O‘quvchilarni turli rollarga kirish va hikoyalar yaratish orqali o‘z nutqlarini rivojlantirishga undash. Bu usul o‘quvchilarda nutqni erkin va to‘g‘ri ishlatish qobiliyatini shakllantiradi. Kreativ yozuv mashqlari: O‘quvchilarga qisqa hikoyalar yoki esselar yozishni topshirish. Bu usul o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini va yozma nutqini rivojlantiradi.

Innovatsion texnologiyalar orqali nutqni rivojlantirish. Zamonaviy texnologiyalar o‘quvchilarning nutqini rivojlantirishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali ta‘lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishi mumkin. Quyidagi texnologiyalarni qo‘llash tavsiya etiladi:

Interaktiv ta‘lim platformalari: O‘quvchilarni internetdagi interaktiv platformalarda ishtirok etishga rag‘batlantirish. Bu platformalar o‘quvchilarga o‘z fikrlarini rivojlantirishga, boshqa o‘quvchilar bilan muloqot qilishga imkon beradi.

Mobil ilovalar: Nutqni rivojlantirishga qaratilgan mobil ilovalar orqali o‘quvchilarga interaktiv o‘yinlar, mashqlar va hikoyalar yaratish imkoniyatlari taqdim etiladi. Bu o‘quvchilarga nutqni o‘rganishda ko‘proq rag‘bat beradi. Virtual va kengaytirilgan haqiqat: Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari yordamida o‘quvchilarga interaktiv va vizual tajribalar taqdim etish mumkin. Masalan, ular virtual sayohatlar orqali yangi so‘zlar va atamalarni o‘rganishlari mumkin. Audio va video vositalari: O‘quvchilarga nutqni rivojlantirishda audio va video materiallar orqali mashqlar bajarish. Video roliklar

yaratish va o‘z nutqlarini yozib, tahlil qilish o‘quvchilarga nutqni tekshirish imkoniyatini beradi. Nutqni rivojlantirish metodlari

O‘quvchilarning nutqini rivojlantirishda qo‘llaniladigan metodlar quyidagilardan iborat:
Dialog metodini qo‘llash: O‘quvchilarni bir-birlari bilan interaktiv tarzda muloqot qilishga jalb qilish. Bu metod o‘quvchilarning o‘z fikrlarini muloqotda ifodalashga yordam beradi. O‘qituvchi o‘quvchilarga maxsus mavzularni taklif qilib, ular o‘rtasida savol-javoblar o‘rnatadi. Bu metod nutqni rivojlantirishga samarali yordam beradi, chunki o‘quvchilar o‘z fikrlarini muloqotda erkin ifodalashni o‘rganadilar.

Grammatika va leksika asosida metodlar: Nutqni rivojlantirishning boshqa muhim metodikasi grammatik va leksik o‘rgatishga qaratilgan. O‘quvchilarni o‘zaro so‘zlashish jarayonida to‘g‘ri grammatik qoidalarni ishlatishga va so‘z boyligini oshirishga o‘rgatish zarur. Bu metodlarni qiziqarli o‘yinlar, mashqlar va topshiriqlar orqali o‘qitish mumkin.

Jumlalar qurish metodikasi: O‘quvchilarni to‘g‘ri va mantiqli jumlar tuzishga o‘rgatish. O‘qituvchi o‘quvchilarga so‘zlar va iboralar berib, ularni turli vaziyatlarda to‘g‘ri jumlar tuzish uchun foydalanishga undaydi.

Hikoya qilish va bayon qilish metodlari: O‘quvchilarga o‘z hayotiy tajribalari yoki ixtiyoriy hikoyalar yaratishni topshirish. Bu metod orqali o‘quvchilarning nutqini rivojlantirish, ularning tasavvurini kengaytirish va ijodiy yondashuvlarni shakllantirish mumkin.

Imitatsiya va takrorlash metodikasi: O‘quvchilarga o‘qituvchi yoki boshqa shaxslarning nutqini tinglash va takrorlashni so‘rash. Bu metod orqali o‘quvchilar nutqni to‘g‘ri va aniq ifodalashni o‘rganadilar.

Xulosa. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari o‘quvchilarning nutqini rivojlantirishda kreativ yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va samarali metodlarni birlashtirishi kerak. Nutqni rivojlantirish faqat grammatikani o‘rganish emas, balki o‘quvchilarning mantiqiy fikrlash, ijodiy yondashuv va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishni ham o‘z ichiga oladi. O‘qituvchilar, shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarni yanada samarali tarzda ta‘lim berishlari mumkin. Bu jarayonning muvaffaqiyati o‘qituvchining ijodkorligi, texnologiyalarga bo‘lgan qiziqishi va metodik yondashuvlariga bog‘liq bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Andreeva, E. V. (2017). "Innovatsion ta‘lim texnologiyalari va ularning boshlang‘ich ta‘limda qo‘llanilishi". Pedagogika jurnali, 9-son, 45-48 betlar.
2. Bekmuratova, D. S. (2020). "Boshlang‘ich sinfda nutqni rivojlantirish metodikasi". Ta‘lim va tarbiya ilmiy-uslubiy jurnali, 3-son, 12-15 betlar.
3. Mammadov, F. A. (2018). "Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish". O‘qituvchi nashri, 4-son, 37-41 betlar.
4. Sadullayeva, N. (2021). "Innovatsion texnologiyalar asosida boshlang‘ich ta‘limni rivojlantirish". Ta‘lim va innovatsiya ilmiy jurnali, 2-son, 28-31 betlar.
5. Ochilov, B. S., & Akhmedov, K. M. (2019). "Kreativ yondashuvlar va o‘quvchilarning nutqini rivojlantirish". Pedagogik innovatsiyalar jurnali, 5-son, 55-60 betlar.
6. Tajibaeva, G. I. (2022). "Boshlang‘ich ta‘limda zamonaviy metodlarni qo‘llash". Boshlang‘ich ta‘lim jurnali, 7-son, 25-30 betlar.
7. Yunusova, A. M. (2020). "Ta‘limda interaktiv texnologiyalarni qo‘llash". Innovatsion ta‘lim ilmiy jurnali, 8-son, 72-75 betlar.
8. Zafarova, L. A. (2019). "Innovatsion ta‘lim texnologiyalarining boshlang‘ich ta‘limda samaradorligi". O‘qituvchi nashri, 6-son, 40-44 betlar.

MAKTABGACHA TA‘LIM TASHKILOTLARIDA TA‘LIMIY VA TARBIYAVIY FAOLIYATNI UZVIY BOG‘LIQLIGI

U.X.Yo‘ldosheva

Namangan davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Maktabgacha ta‘lim bosqichi bolalar shaxsining har tomonlama rivojlanishiga asos bo‘ladigan muhim davr hisoblanadi. Bu bosqichda bolalarda intellektual, ijtimoiy, jismoniy va ma‘naviy